WYMAGANIA EDUKACYJNE DLA KLASY IV szkoły podstawowej z języka polskiego
opracowane w oparciu o podstawę programową języka polskiego *Kompas Jutra* oraz program nauczania Joanny Kostrzewy *Słowa na Start* Nowej Ery

Wymagania na ocenę dopuszczającą Uczeń/uczennica:	Wymagania na ocenę dostateczną Uczeń/uczennica potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Wymagania na ocenę dobrą Uczeń/uczennica potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Wymagania na ocenę bardzo dobrą Uczeń/uczennica potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Wymagania na ocenę celującą Uczeń/uczennica potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
ROZUMIENIE	**ZASTOSOWANIE**	**ANALIZOWANIE**	**OCENIANIE**	**TWORZENIE**
KOMUNIKACJA				
Wymienia podstawowe wiadomości o sobie, sytuacji lub wydarzeniu.	Samodzielnie **przedstawia** prosty komunikat zgodny z tematem i celem do określonego odbiorcy.	**Tworzy** spójną uporządkowaną wypowiedź. **Dostosowuje** ton głosu, formę wypowiedzi oraz odpowiednie słownictwo do sytuacji.	**Różnicuje** wypowiedź do różnych odbiorców. **Uzasadnia** dobór formy.	Ze swobodą **tworzy** wypowiedzi w nowych sytuacjach, **przewiduje** reakcje odbiorcy i **dokonuje** trafnej poprawy.
Rozpoznaje główną informację i **reaguje** na proste polecenie; z pomocą **wskazuje** oczywisty gest lub ton głosu.	**Odwzorowuje** najważniejsze informacje, **odpowiada** na pytania. **Rozpoznaje** i **określa** typowe sygnały niewerbalne.	**Porównuje** komunikat słowny i niewerbalny, **wnioskuje** o ich zgodności albo rozbieżności.	**Dopasowuje** odpowiednią reakcję do przekazywanych komunikatów słownych i niewerbalnych.	W nowej sytuacji **tworzy** trafną wypowiedź po wysłuchaniu cudzej. **Modyfikuje** reakcje, jeśli wymaga tego sytuacja.
Z pomocą **nazywa** emocję lub potrzebę. **Stosuje** podstawowe zwroty grzecznościowe.	Samodzielnie pełnym zdaniem **przedstawia** potrzebę lub uczucie. **Stosuje** podstawowe zasady rozmowy.	**Dobiera** sposób wypowiedzi do sytuacji, **buduje** prośbę lub odmowę. Reaguje w sposób kulturalny.	**Ocenia** wpływ słów na rozmówcę, modyfikuje wypowiedź. **Uzasadnia** proponowane rozwiązanie sprzyjające porozumieniu i zachowaniu dobrych relacji.	**Opracowuje** wypowiedzi związane z trudnymi emocjami lub potrzebami. Stosuje słownictwo wyrażające szacunek.
Wskazuje i określa odbiorcę i nadawcę w określonej oczywistej sytuacji. **Wypowiada** prostą opinię.	Samodzielnie **podaje** stanowisko, jeden trafny argument i **stosuje** podstawowe pojęcia.	**Analizuje i porządkuje** argumenty i przykłady. **Porównuje** stanowiska. **Rozpoznaje** intencję oraz reaguje z szacunkiem na inne zdanie.	**Uzasadnia** trafność prostych argumentów. **Dobiera** właściwy sposób wypowiedzi.	**Tworzy** samodzielnie rzeczową rozmowę. **Rozważa** różne punkty widzenia. **Modyfikuje** argumentację, aby osiągnąć porozumienie.
ODBIÓR TEKSTÓW KULTURY				
Wskazuje bohatera, temat lub najważniejsze zdarzenia. Z pomocą **podaje** prosty wniosek o poznanym tekście.	**Określa** główną myśl lub tematykę tekstu, **wykorzystuje** element tekstu, który je potwierdza.	**Uzasadnia** spójną propozycję odczytania przykładem, cytatem, grafiką, fotografią lub innymi elementami dzieła.	**Porównuje** możliwe odczytania i **ocenia**, które jest lepiej uzasadnione.	**Tworzy** interpretację tekstu. **Łączy** różne elementy dzieła.

Przy pomocy pytań **rozpoznaje** nadawcę, temat i podstawową emocję wywołaną tekstem.	Samodzielnie **opisuje** typową intencję nadawcy i wskazuje element, który wywołuje różne reakcje odbiorcy (np. śmiech, wzruszenie, smutek)	**Analizuje** punkt widzenia nadawcy, prostą problematykę i związek między zastosowanym zabiegiem a reakcją odbiorcy.	**Porównuje** punkty widzenia lub intencje dwóch przekazów.	**Ocenia** skuteczność zastosowanych środków.
Z pomocą **rozpoznaje** podstawowe elementy świata przedstawionego. **Wskazuje** elementy fantastyczne i realistyczne. **Wskazuje** podmiot mówiący w wierszu.	Samodzielnie **określa** czas, miejsce, bohaterów i najważniejsze zdarzenia oraz **opisuje** narratora lub osobę mówiącą.	**Porządkuje** zdarzenia ułożone w związki przyczynowo-skutkowe i **odróżnia** elementy realistyczne od fantastycznych.	**Analizuje i wyjaśnia** wpływ narratora na sposób przedstawienia wydarzeń lub podmiotu mówiącego na nastrój i sytuację w wierszu.	**Ocenia** wpływ narratora na świat przedstawiony lub podmiotu mówiącego na nastrój i sytuację w wierszu.
Wskazuje wybraną cechę lub działanie bohatera i podaje związane z nim zdarzenie.	**Opisuje** postępowanie bohatera, **wyjaśnia** prawdopodobny powód.	**Porównuje** bohaterów, **analizuje** przyczyny i skutki ich działań.	**Ocenia** postępowanie bohaterów w oparciu o analizę tekstu.	**Tworzy opinię** o postępowaniu bohaterów odwołując się do własnego doświadczenia, uwzględniając motywy i skutki działań bohaterów.
Rozpoznaje w prostym przykładzie jeden z poznanych środków/zabiegów (epitet, porównanie, powtórzenie, rytm, rym, strofa, wers)	**Nazywa** środek/zabieg i opisuje, co przedstawia, podkreśla lub naśladuje.	**Wyjaśnia** funkcję środka/zabiegu w konkretnym tekście i łączy z nastrojem, obrazem lub emocją. **Porównuje** działanie	**Uzasadnia** zastosowanie kilku środków/zabiegów w danym tekście.	Ocenia wpływ środków/zabiegów na odbiór tekstu.
Odczytuje głośno krótki tekst, stosuje większość podstawowych znaków interpunkcyjnych.	**stosuje** przy czytaniu podstawową intonację. Podejmuje próbę recytacji lub czytania roli.	**Dopasowuje** tempo, pauzy, akcent i natężenie głosu do sensu oraz nastroju czytanego lub recytowanego tekstu.	**Interpretuje** głosowo tekst literacki, świadomie różnicuje środki i wyjaśnia wybrane rozwiązania.	**Przygotowuje** twórczą i spójną interpretację głosową lub inscenizację tekstu.
Rozpoznaje po cechach omawiany gatunek: baśń, legendę i opowiadanie oraz komiks i ilustrację, korzystając z podpowiedzi.	**Nazywa** formę lub gatunek i **określa** podstawowe cechy w podanym przykładzie.	Porównuje dwie omawiane formy/ dwa gatunki. Potwierdza cechy konkretnymi przykładami.	**Analizuje** funkcję cech gatunkowych/formalnych i **ocenia** ich nietypowe lub twórcze użycie.	Samodzielnie **tworzy** tekst z zakresu klasy IV lub krótki utwór świadomie wykorzystujący poznane cechy.
ŚWIADOMOŚĆ JĘZYKA				
Rozpoznaje podstawowe części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik i przysłówek) w prostych przykładach. Z pomocą dobiera poprawną formę wyrazu.	Samodzielnie **rozpoznaje** podstawowe części mowy i **stosuje** ich poprawne formy.	**Określa** poznane kategorie gramatyczne. Świadomie **dobiera** odpowiednie formy wyrazów.	**Porównuje** formy gramatyczne, **rozpoznaje** ich funkcję w wypowiedzi i samodzielnie **koryguje** błędy.	Świadomie i samodzielnie wykorzystuje wiedzę o języku w zadaniach problemowych i twórczych
Rozpoznaje zdanie oznajmujące, pytające i rozkazujące i z pomocą **wskazuje** podmiot lub orzeczenie.	Samodzielnie **buduje** poprawne zdania pojedyncze, **rozpoznaje** ich główne części. **Odróżnia** równoważnik.	**Analizuje** podstawowe zależności między wyrazami, **rozróżnia** część mowy i części zdania.	**Porównuje** różnie zbudowane wypowiedzenia, **odkrywa** błędy składniowe i **uzasadnia** sposób poprawy.	Świadomie **przekształca** zdania w zakresie klasy IV, by uzyskać większą precyzję lub wyrazistość wypowiedzi.

Odczytuje podstawowe znaczenie wyrazu z kontekstu i **wyszukuje informacje** ze wskazanego słownika.	**Wyjaśnia** znaczenie wyrazu, prosty synonim lub antonim i rozpoznaje oczywistą przenośnię.	**Dobiera** precyzyjne słownictwo, **stosuje** poznane frazeologizmy i **porównuje** znaczenia w dwóch kontekstach.	**Analizuje** nacechowanie emocjonalne lub stylistyczne. **Ocenia** trafność doboru słów w wypowiedzi.	**Projektuje** wypowiedź twórczo wykorzystując wieloznaczność i przenośnię. Świadomie **dobiera** słownictwo do celu i odbiorcy.
Z pomocą **rozpoznaje** literę i głoskę, **wskazuje** samogłoskę i **dzieli** prosty wyraz na sylaby.	Samodzielnie **określa literę, głoskę i sylabę.** Dzieli wyrazy na sylaby.	Rozpoznaje poznane cechy głosek i wykorzystuje je do poprawnego czytania lub wyjaśnienia prostego zapisu.	**Porównuje** wymowę i zapis wyrazów. **Wyjaśnia** różnice. **Poprawia** błędy wynikające z innej wymowy niż pisownia.	Samodzielnie **stosuje** wiedzę fonetyczną w nowych przykładach z zakresu klasy IV. **Uzasadnia** rozwiązanie.
Stosuje poznane najczęstsze reguły w prostych wyrazach. Poprawia błąd po wskazaniu miejsca lub zasady.	Samodzielnie **stosuje** podstawowe reguły w typowych zadaniach. Sprawdza wątpliwy zapis w słowniku.	**Wyjaśnia** zastosowaną regułę. Wykorzystuje odmianę lub wymowę . Poprawia większość własnych błędów.	Analizuje poznane zasady w dłuższym tekście, Rozpoznaje trudniejsze przypadki z programu klasy IV. Uzasadnia poprawę.	**Planuje** skuteczną strategię kontroli zapisu. Trafnie **uzasadni**a trudne przykłady z zakresu klasy IV i **redaguje** poprawnie tekst.
Stosuje znaki interpunkcyjne na końcu zdania: kropkę, pytajnik i wykrzyknik w prostych zdaniach. Poprawia wskazany błąd.	Samodzielnie **stosuje** podstawowe znaki w typowych wypowiedzeniach.	Poprawnie **zapisuje** wypowiedzenia i **uzasadnia** podstawową funkcję zastosowanych znaków.	**Porównuje** zastosowanie różnych znaków interpunkcyjnych. Analizuje ich wpływ na sens budowanych wypowiedzi.	Świadomie **dobiera** interpunkcję w stworzonym tekście klasy IV i **uzasadnia** różnice znaczeniowe.
TWORZENIE WYPOWIEDZI				
Z pomocą **wybiera** najważniejsze informacje i **zapisuje** je w kilku punktach lub prostym planie.	Samodzielnie **sporządza** krótką notatkę albo plan, zachowując kolejność i zgodność z tekstem.	**Wybiera** informacje, **dobiera** czytelną formę i **formułuje** trafne pytania do tekstu.	**Porównuje** dwie proste formy notowania/ tworzenia planu i **wybiera** rozwiązanie najlepiej służące zadaniu.	**Projektuje** funkcjonalną notatkę albo plan i **uzasadnia** strukturę.
Rozpoznaje krótką formę (pozdrowienie, podziękowanie) kierując się wzorem i określa jej podstawowe elementy.	**Opisuje** elementy typowe dla tej formy (cel, odbiorcę, nadawcę i prostą kompozycję).	**Dobiera** styl i układ graficzny, przekazuje kompletne informacje i **stosuje** właściwe formuły.	**Uzasadnia** zastosowanie środków niezbędnych do zredagowania danej formy użytkowej. **Selekcjonuje** materiał i **poprawia** jego funkcjonalność.	**Projektuje** pełną wypowiedź użytkową lub prezentację dla konkretnej sytuacji. **Ocenia** skuteczność zastosowanych środków.
Wymienia podstawowe cechy postaci/elementy przedmiotu. Tworzy kilka zdań powiązanych ze sobą tematycznie.	**Tworzy** prosty, uporządkowany opis lub uporządkowaną charakterystykę. **Podaje** cechy/określenia i przykłady.	**Wybiera** istotne szczegóły dla opisu przedmiotu, stosując różnorodne słownictwo, **Łączy** cechy postaci z jej działaniami, stosując różnorodne słownictwo.	**Uzasadnia** funkcję ważnych elementów: szczegółu i świadomie wzbogaca kompozycję opisu. **Uzasadnia** zastosowanie poszczególnych cech w opisie postaci.	**Twórczo komponuje** opis lub charakterystykę w zakresie klasy IV. Dobiera odpowiedni język i odpowiednie słownictwo, aby osiągnąć określony efekt.
Tworzy krótką historię zgodną z tematem i zachowuje podstawową kolejność wydarzeń.	Samodzielnie **pisze** spójne opowiadanie z początkiem, rozwinięciem i zakończeniem.	**Rozwija** fabułę opowiadania i zachowuje wyraźne związki przyczynowo-skutkowe.	Świadomie **buduje** narrację, **włącza** opisy i **redaguje** spójny tekst.	**Tworzy** oryginalny, konsekwentny tekst z zakresu klasy IV, poszukuje ciekawych rozwiązań twórczych.
ROZWIJANIE UMIEJĘTNOŚCI AUTOREFLEKSJI I TWORZENIE TOŻSAMOŚCI				
Rozpoznaje podstawową emocję lub wartość. Określa odpowiednią sytuację.	**Opisuje** własną lub postaci rolę w określonej wspólnocie.	**Analizuje** związek pomiędzy emocjami, wartościami i	**Porównuje** różne wartości czy doświadczenia osób z różnych wspólnot. **Stosuje** język szacunku.	**Tworzy** samodzielną **refleksję** w oparciu poznane wartości, doświadczenia wspólnot,

	Wykorzystuje odpowiedni przykład.	decyzjami na podstawie określonej sytuacji.		odczuwane emocje oraz pełnione role.
Po wskazówce **określa** swoją mocną stronę lub trudność. podejmuje prostą poprawę.	Samodzielnie **podaje**, co wykonał poprawnie, co wymaga pracy i **wykorzystuje** to do kolejnego kroku	**Analizuje** informację zwrotną do poprawy wskazanego elementu. **Rozstrzyga**, co pomoże mu osiągnąć postęp.	**Ocenia** skuteczność własnego uczenia się (np. wybieranych strategii). **Modyfikuje** podjęte działania.	Samodzielnie **opracowuje** plan własnego uczenia się na podstawie informacji zwrotnych i efektów własnej pracy. **Dokonuje** autorefleksji.
ELEMENTY EDUKACJI MEDIALNEJ				
Wyszukuje wskazaną informację w podanym źródle i z pomocą **rozpoznaje** fakt lub opinię.	Samodzielnie **odnajduje** prostą informację. Wskazuje fakty i opinie. **Określa** nazwę źródła.	**Odróżnia** fakty od opinii.	**Ocenia** przydatność źródła. Uzasadnia wybór informacji ze względu na fakty i opinie.	**Projektuje** skuteczny sposób wyszukiwania informacji. Tworzy listę wskazówek, jak odróżnić fakty od opinii.
Rozpoznaje reklamę i **określa**, do czego zachęca, korzystając z pytań pomocniczych.	**Opisuje** cel reklamy i prosty środek wpływu, np. hasło, obraz lub piosenka.	**Analizuje** środki, które mogą wpłynąć na odbiorcę i jego codzienną decyzję.	**Porównuje** dwa przekazy, **ocenia** ich skuteczność.	**Projektuje** odpowiedzialny komunikat, świadomie dobiera środki perswazyjne i uzasadnia ich etyczne użycie.
Podaje jedną zasadę bezpiecznego korzystania z ekranów . **Rozpoznaje** prostą sytuację przeładowania informacyjnego.	**Określa** typowe zagrożenia nadmiernego używania ekranów i zasady bezpiecznego korzystania z ekranów.	**Uzasadnia** wpływ cyfrowych nawyków na uwagę lub samopoczucie.	**Ocenia** własne lub opisane nawyki. P**rzewiduje** konsekwencje.	**Tworzy** realistyczny plan zmian albo **projektuje** przemyślane zasady higieny cyfrowej dla konkretnej sytuacji w oparciu o wiedzę i obserwację.
PRAKTYKI LEKTUROWE				
Wybiera tekst spośród proponowanych lektur i **wskazuje**, co wzbudziło w nim zainteresowanie.	**Uzasadnia** swój wybór, **tworzy** prosty pomysł na plan czytania. **Opisuje** wrażenia.	**Planuje** czytanie, **układa** pytania i **łączy** wrażenia z konkretnymi fragmentami tekstu.	**Dokonuje zmian w** planie, **obserwuje** swój odbiór i rozumienie tekstu**. Porównuje** swoje oczekiwania z doświadczeniem czytelniczym.	**Dobiera** tekst do założonego celu, **analizuje** własne nawyki i **tworzy** uzasadnioną rekomendację.
Odtwarza najważniejsze wydarzenia lub informacje z przeczytanego tekstu, korzystając z pytań pomocniczych.	Samodzielnie **przedstawia** głównych bohaterów i wydarzenia. Wyraża prostą opinię po przeczytaniu lektury.	Wyjaśnia wybrany problem odwołując się do odpowiednich fragmentów i uzasadnia własne wrażenia.	Porównuje problemy lub decyzje bohaterów. Ocenia ich postępowanie.	Twórczo wykorzystuje znajomość lektury w samodzielnym działaniu zgodnym z tekstem.
Rozpoznaje omawiany tekst lub dzieło i **określa** jego podstawową treść albo temat.	Samodzielnie **przedstawia** najważniejsze informacje i cechy oraz **wskazuje** wartość poznanego tekstu kultury.	**Porównuje** tekst z innym utworem lub dziełem lub z omawianym kontekstem. Formułuje **wniosek**.	**Dostrzega** podobieństwa i różnice między sztukami i tekstami. **Ocenia** ich wpływ na odbiorcę.	Twórczo **modyfikuje** poznany tekst lub doświadczenie kulturalne w zadaniu edukacyjnym lub projekcie. Uzasadnia swój pomysł.